

станція» Національного університету біоресурсів і природокористування України, на полях лабораторії кафедри генетики, селекції і насінництва ім. проф. М. О. Зеленського НУБіП України, розташованих у Білоцерківському районі Київської області. Польові дослідження проводили за загальноприйнятою методикою: відмітка фенологічних фаз, стійкості проти збудників хвороб і шкідників, оцінкою елементів індивідуальної продуктивності та показників якості зерна.

У результаті проведених лабораторних досліджень встановлено, що лінії 'Харківська 215 зМ', 'АК 159', 'FV 243', 'ХЛГ 179', 'УХК 754' характеризуються високим відсотком схожості за методом холодного (Cold test) пророщування (89,3–95,5%). Дані лінії характеризуються також високим вмістом білка (9,98–11,6%), крохмалю (68,46–69,77%) та олії (3,83–4,81%).

Найвищу схожість спостерігали у гібридів 'АК 157 × Харківська 215 зМ', 'АК 157 × УХК 754', 'АК 159 × Харківська 215 зМ' відповідно 96,3–92,5%, а у інбредних ліній 'АК 159', 'УХК 754', 'АК 157', 'FV 243' (88,9–85,0%).

Польові дослідження продемонстрували, що серед гібридів найвища схожість спостерігалась у 'АК 157 × Харківська 215 зМ', 'АК 157 × УХК 754', 'АК 159 × Харківська 215 зМ' відповідно 96,3–92,5%, а в інбредних ліній: 'АК 159', 'УХК 754', 'АК 157', 'FV 243' (88,9–85,0%).

За результатами визначення холодостійкості селекційного матеріалу методом Cold test у лабораторних умовах та польових досліджень рекомендувати селекційній практиці вищеприведені самозапильні лінії, для створення високогетерозисних холодостійких гібридів, а новостворені гібриди для подальшого вивчення.

УДК 631.5, 633.1

Самець Н. П., наук. співробітник

Грицевич Ю. С., мол. наук. співробітник

Шубала Г. В., мол. наук. співробітник

Тернопільська державна сільськогосподарська дослідна станція ІСГ Карпатського регіону НААН

*e-mail: nataliyasamets@gmail.com

ЗМІНА КЛІМАТУ ТА ПІЗНІ СТРОКИ СІВБИ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ

Пшениця озима є найважливішою культурою та одним із лідерів за обсягами виробництва в Україні. Разом з тим, вирощування цієї культури все більше залежить від стійкої групи ризиків, обумовлених рядом техногенних та природно-кліматичних чинників, зокрема впливу погодних умов, які змінюються за роками, і можуть бути дуже контрастними протягом вегетаційного періоду пшениці.

Дослідження проводили в Тернопільській державній сільськогосподарській дослідній станції ІСГ Карпатського регіону НААН у 2024 році. Пшеницю озиму висівали кроком у 10 днів, починаючи з 15 вересня по 25 жовтня.

Ґрунти дослідної ділянки – чорноземи глибокі малогумусні середньосуглинкового механічного складу. Вміст гумусу становив 3,52%, гідролітична кислотність – 2,21 мг екв./100 г сухого ґрунту. На дослідних полях характерна низька забезпеченість ґрунту лужногідролізованим азотом, підвищена забезпеченість фосфором та калієм.

Агротехніка на дослідних ділянках загальноприйнята для умов Тернопільської області. Попередник – конюшина лучна.

Закладку польових дослідів, догляд і спостереження за посівами виконували відповідно до методичних вказівок з проведення польових дослідів з вивчення технологій вирощування зернових колосових культур.

Поруч з дослідом розміщений агрометеорологічний пост, який функціонує з 1955 року, де проводяться безперервні метеорологічні спостереження за температурою повітря, характеристиками вологості повітря та опадами.

Метою роботи було дослідити особливості формування урожайності пшениці озимої за-

лежно від строків сівби та погодно-кліматичних умов року.

Сезон 2023–2024 року виявився доволі унікальним за погодними умовами: посуха в перші два осінні місяці, тепла зі значною кількістю опадів зима, яка згідно температурних показників тривала не більше місяця, раннє відновлення процесів життєдіяльності та прискорений розвиток рослин навесні, тривалий бездощовий період, який супроводжувався не тільки підвищеною температурою повітря, але й заморозками, що відмічалися в квітні та травні. Тепла, спекотна погода літа, яка фактично утримувалась до кінця липня.

Проте, незважаючи на усі ці погодні перипетії були й позитивні фактори впливу на врожайність пшениці озимої, зокрема на жовтневі строки сівби. Одним із таких було дуже раннє (1 лютого) відновлення вегетації, тривалий період із середньодобовими температурами повітря між 5 і 10°C, який тривав більше двох місяців та сприяв інтенсивному кущенню рослин пізніх строків сівби, що проявилось через структурний показник, а саме – щільність продуктивного стеблостою, який за пізніх термінів посіву майже не знижувався.

У середньому щільність стеблостою вересневих строків сівби коливалась від 440 до 451 шт./м², жовтневих 427–435 шт./м², різниця між оптимальним і найбільш пізнім строком склала лише 5,3%. До прикладу в 2023 році цей показник становив 13,4%, у 2022 році – 15,8%.

Експериментальні дані засвідчили перевагу пізніх (жовтневих) строків у врожайності над вересневими. В середньому з усіх досліджуваних

сортів найвищу врожайність отримано за висівання 15 жовтня – 9,63 т/га. Близьку до неї – 9,55 т/га, було зафіксовано за сівби 5 жовтня. За найбільш пізньої сівби – 25 жовтня, врожайність становила 9,46 т/га. Зміщення строків сівби у сторону більш ранніх показало зниження врожайності. Так, за

висівання 25 вересня врожайність знижується до 9,27, а за висівання 15 вересня – до 8,74 т/га.

Отже, для формування високопродуктивних посівів пшениці озимої велике значення має строк сівби. Цей захід суттєво впливає на рівень врожаю зерна різних сортів цієї культури.

УДК 633.11

Свистунова І. В.^{*}, кандидат с.-г. наук, доцент кафедри рослинництва

Петляр В., здобувач вищої освіти спеціальності 201 «Агрономія»

Національний університет біоресурсів і природокористування України

^{*}e-mail: irinasv@ukr.net

ПРОДУКТИВНІСТЬ ЯРИХ БОБОВО-ЗЛАКОВИХ ТРАВСУМІШЕЙ ЗАЛЕЖНО ВІД ЕЛЕМЕНТІВ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ

Одним із ключових чинників забезпечення населення повноцінними продуктами харчування є розвиток тваринництва, яке виступає основним джерелом м'ясо-молочної продукції. В умовах сучасного етапу розвитку галузі особливої актуальності набуває нарощування виробництва високобілкових зелених кормів. Це, зокрема, можливо завдяки розширенню площ під посіви багаторічних і однорічних бобових культур та їх сумішей із злаковими компонентами, які в останні роки значно скоротились. Такий підхід дозволяє не лише забезпечити тварин якісними кормами, а й ефективніше організувати зелене конвеєрне виробництво в літній період, покращити родючість ґрунтів і вдосконалити структуру посівних площ.

Водночас, успішне вирощування кормових сумішей значною мірою залежить від оптимального підбору видового складу культур та науково обґрунтованих співвідношень між компонентами. Це дає змогу отримати високі врожаї зеленої маси, збалансованої за вмістом протеїну. При створенні однорічних агрофітоценозів важливо досягти такого ефекту, за якого врожайність сумішей перевищуватиме продуктивність одновидових посівів, а якість корму – зокрема, протеїнова цінність та співвідношення поживних речовин – буде значно кращою.

Проте на практиці однорічні бобово-злакові суміші все ще характеризуються невисокою продуктивністю, а технологічні аспекти їх вирощування

вивчені недостатньо. Це обумовлює актуальність удосконалення існуючих агротехнологій. У контексті глобальних кліматичних змін, які проявляються через загальне потепління, питання розробки нових підходів до вирощування якісних кормів на орних землях набуває особливої важливості.

Застосування у кормовиробництві нових сортів вівса кормового напрямку, які характеризуються підвищеною облиственістю та інтенсивним формуванням надземної маси, є перспективним напрямом підвищення обсягів виробництва повноцінних зелених кормів у складі бобово-вівсяних сумішей.

Метою проведених досліджень було вивчення особливостей формування врожайності вівса посівного у чистих та змішаних посівах із бобовими культурами залежно від норм висіву та доз мінеральних добрив при вирощуванні на корм у Правобережному Лісостепу України.

Дослідження проводилися на опідзолених середньосуглинкових чорноземах. Клімат регіону характеризується помірною континентальністю, достатнім рівнем тепла і зволоження.

У результаті досліджень було встановлено, що сумісне вирощування вівса посівного з пелюшкою сприяє формуванню ефективних однорічних агрофітоценозів із врожайністю зеленої маси 46,4 т/га та виходом сухої речовини – 10,3 т/га.

УДК 631.541.1:635.611/.615.03

Сич З. Д., д. с.-г. н., професор кафедри генетики, селекції і насінництва

Кубрак С. М.^{*}, к. с.-г. н., доцент кафедри генетики, селекції і насінництва Білоцерківський національний аграрний університет

^{*}e-mail: kubraksyweta@ukr.net

ПЕРСПЕКТИВНІ ПІДЩЕПИ І УМОВИ ДЛЯ РОЗСАДНОЇ КУЛЬТУРИ ДІНІ ТА КАВУНА

В овочівництві України питання щеплення овочевих культур є актуальним та вирішує багато питань, але ще не набуло широкого поширення. За кордоном наукові розробки, в тому числі автоматизовані роботи для щеплення більш вивчені та впроваджені у виробництво.

Дослідження процесів щеплення овочевих культур розпочали ще на початку XX ст. Встановлено, що у баштанних рослин скорочується

тривалість досягання плодів та покращується їх якість, підвищується врожайність, знижується ймовірність ураження рослин збудниками хвороб (особливо фузаріозного в'янення кореневої системи), подовжується період плодоношення.

Вивченням процесів росту і розвитку щеплених рослин дині та кавуна займалися українські вчені такі, як І. М. Краєвий (1947–1978 рр.), Сич З. Д., Кубрак С. М. (2005–2010 рр.). В результаті